

Dr ISAK BRACO POLJOKAN

Braco Poljokan bio je potomak stare ugledne banjalučke familije. Njegovi roditelji i rođaci razvijali su svu svoju životnu energiju i sposobnosti za sticanje solidnih materijalnih uslova u trgovini. U njihovo doba trgovina se nije uzdizala iznad trgovine ćepenka, vašarskog nadvikivanja i pozivanja mušterija.

Nošeni velikom ambicijom, poletom i sposobnošću, oni svoje radnje brzo modernizuju i daju im evropski izgled. Poljokani su nabavljali robu kod velikih trgovačkih firmi u Italiji, Austriji, Francuskoj i Carigradu. Oni unose u svoje radnje ono što su vidjeli u velikim trgovačkim centrima Evrope. Njihove radnje bile su specijalističke, a ne svaštarske, roba ukusna i efektno izložena. Na taj način oni su utjecali na poboljšanje trgovine i uljepšavanje grada. Sposobni da pogode ukus kupaca, solidnim poslovanjem stekli su ugled poštenih trgovaca. Tako oni dolaze do velikog bogatstva. Na taj način stvorena je sigurna osnova za školovanje mlađih članova porodice, među kojima je Braco najviše uspio.

Dr Braco Poljokan svršio je gimnaziju u Banjoj Luci. Studirao je prava u Gracu, Beču i Parizu. Doktorirao je na Sorboni, odbranivši tezu *Le Crime de Guerre*.

Prirodno inteligentan i znatiželjan, Braco je pokazao interesovanje za sve grane ljudskog znanja, posebno za društvene pojave i umjetnost. Materijalno potpuno obezbjeđen, nije žurio da što prije završi studije, napusti univerzitet, da postane filistar i pravi karijeru. Što je duže boravio na univerzitetu, tim više je dozrijevala njegova intelektualna snaga.

U Parizu i Beču stekao je odlične prijatelje, poznate i priznate ljude u svijetu. Oni su mu služili kao uzori i vršili snažan uticaj na njega kroz cio njegov život.

Braco je bio vanredno lijepe spoljašnosti, živih očiju, stasit i neustrašiv. Nosio je u sebi osobine čovjeka Bosanske krajine. Nikada se nije uvijao, ni sagibao leđa, svakome je istinu u oči govorio. Istodobno je bio sanjalica, pjesnik i boem. Zvuci gitare i melodije špan-

skih romansi dočaravale su mu blage noći sunčane Andaluzije. Slušajući romanse i sevdalinke, koje je i sam pjevao, često je kao pravi boem dočekivao zore bez predaha i umora.

No, ova poetska crta njegova bića nije bila jedina i predominantna. Ona ga nije mogla potpuno zaslijepiti, pa da postane njen rob. Brzo su oživljavale i druge crte njegovog karaktera i ličnosti: trezveno i racionalno sagledanje životnih problema i stvarnosti. Poznavanje engleskog, francuskog, italijanskog, španskog i njemačkog jezika omogućavalo mu je da na izvornoj literaturi prati stvaralaštvo tih naroda. Istorija, filozofija, književnost, sociologija i pravo su glavne oblasti njegovog interesovanja. Često je govorio da se bez pomenutih nauka ne može shvatiti suština i smisao *jurisprudentiae*.

Kada se Braco vratio sa studija kući, otvorio je u Sarajevu advokatsku kancelariju. Ovo slobodno i neovisno zvanje jedino je odgovaralo njegovoj prirodi i budućem radu javnog radnika. Odmah se uključuje u javni društveno-politički život sarajevskih Jevreja. On je unio u sredinu u kojoj je živio i aktivno radio nove poglede i nova saznanja. Pripadao je drugom kolu sefardskih akademičara iz Bosne. Tada je već bio priličan broj sefardskih intelektualaca. Toj generaciji trebalo je dati poleta i svježine, organizacije i sistema. Političar velike invencije i inicijative, ubrzo postaje omiljeni javni radnik.

Rad Brace Poljokana ispoljava se na mnogim sektorima društvenog, političkog, kulturnog, humanog i karitativnog djelovanja, ne samo među Jevrejima nego i nejevrejima. Svoje jevrejstvo dovodio je u harmoničan sklad sa sredinom u kojoj je živio i razvijao se. Ponosan i uspravan Jevrejin, uvijek je bio spreman da svoje jevrejstvo brani.

Dokazivao je kako se može biti dobar Jevrejin u svakom pogledu, a istodobno takmičiti sa najboljim sinovima ove zemlje. Trudio se da postavi sigurne i zdrave temelje povjerenja i prirodne odnose saradnje između Jevreja i nejevreja, da cementira trajno povjerenje sa svojim sunarodnicima. Govorio je da se u demokratskoj sredini samo političkim metodama i povjerenjem mogu postići realni rezultati.

Njegovim ulaskom u jevrejsku opštinu, dolazi do mnogih korisnih reformi: uvodi se savremenija administracija, poklanja veća pažnja školstvu, gradi veliki sefardski hram (danas Radnički univerzitet »Đuro Đaković« u Sarajevu), sređuje arhiva opštine, pokreće pisanje dokumentovane istorije sefardske opštine u Sarajevu. Za vrijeme njegova djelovanja opština postaje matica, organizator i arbitar rada svih jevrejskih društava.

Braco je mnogo pažnje poklanjao omladini. Dobro je znao da je omladina najborbenija i najvitalnija snaga svakog naroda, pa joj je nesebično poklanjao svoje dragocjeno vrijeme, znanje i iskustvo. Uvijek je bio spreman da omladinu obodri i razgori njenu stvaralačku energiju, da razvije njen entuzijazam za korisne akcije. Putem pre-

davanja, koja su uvijek bila napredna i progresivna, daje omladini inicijative i upućuje njihove akcije na pravi put.

Zajedno sa dr Vitom Kajonom, dr Kalmijem Baruhom i drugima pokreće izdavanje »Jevrejskog života«, docnije »Jevrejskog glasa«. »Jevrejski život« je izlazio od 28. marta 1923. godine do 1. decembra 1927. godine, a »Jevrejski glas« od 1. januara 1928. godine do 15. aprila 1941. godine. To je ujedno bio i posljednji broj »Jevrejskog glasa«.

Braco je bio ne samo glavni i odgovorni urednik ovih novina nego i jedini finansijer. Bio je pisac sadržajnih uvodnika i feljtona, prefinjeni stilista, majstor literarnih opservacija punih poetskog izraza. Napisao je bezbroj prigodnih i jubilarnih napisa o velikim ličnostima u svijetu. U pisanju putopisa oživljavao je svojim slikovitim načinom pisanja ljude, krajeve i zemlje kroz koje je prolazio. Ulazio je u psihologiju ljudi i istoriju naroda. Sve je prožeto njegovim urođenim humorom i dubokim osjećajem humanosti. Putopisi »Palestina, Holandija i Španija« pokazuju širinu i bogatstvo njegova zapažanja. Napisao je kraće monografije o Majmonidesu i Baruhu Spinozi.

U političkoj borbi nije imao one smirenosti kojom je pisao svoje feljtone, putopise i monografije. U političku borbu ulazio je sa puno strasti i žuč. Beskompromisno se razračunavao sa svojim političkim protivnicima. U političkoj borbi imao je protivnika, ali mu oni nikada nisu mogli osporiti poštenje, nesebičnost i principijelnost.

»Jevrejski život« i »Jevrejski glas« neosporno su spadali u grupu onih publikacija koje su bitno uticale na stvaranje određene povoljne društveno-kulturne atmosfere. Mlađi saradnici unosili su u ove novine više svježine i šarolikosti. Svojom tematikom doprinosili su da su novine bile aktuelne i da su se sve više čitale. Nijedna politička, društvena, naučna ili umjetnička manifestacija od vrijednosti u Sarajevu, Bosni i Jugoslaviji nije ostala nezapažena i nezabeležena u ovim novinama. Kritičkim osvrtima na društveni rad i socijalnu strukturu sredine ukazivano je na probleme zajednice i tražena su rješenja. Glavni suradnici bili su: dr Vita Kajon, dr Kalmi Baruh, dr Avram Baruh, dr Samuel Pinto, Aron Alkalaj, dr Hajim Kamhi, Paulina Albala, dr Isak Izrael, dr Isak Samokovlija, dr Samuel Kamhi, Avram Pinto, Eliezer Levi, Moni Finci, dr Samuel Romano, Avram Romano, Jakica Atijas, dr Ješua Kajon i Benjamin Pinto.

Braco je, uz ostale mlađe sefardske intelektualce, prišao sefardskom pokretu. Bio je jedan od njegovih najrječitijih zagovornika i propovjednika. Propovjedao je da treba osvježiti sjajnu sefardsku tradiciju i dati joj nove sokove. Potomci Ibn Gabirole, Jude Halevija, Majmonidesa i Spinoze treba čovječanstvu da dadu nova djela i njima obogate svetsku kulturu.

Sefardski pokret je radio na okupljanju Sefarada cijeloga svijeta u jednu organizaciju sa ciljem njihovog kulturnog, socijalnog i in-

telektualnog jačanja na tradicijama predaka iz Španije i Holandije. Poznavanje prošlosti treba da bude ključ za poznavanje sadašnjosti.

U politici bivše Jugoslavije, za vrijeme izbora 1938. godine, dr Braco Poljokan aktivno i živo učestvuje u političkoj borbi. Opre-djelio se za stranu opozicije. U svojoj političkoj orijentaciji pripadao je građanskim liberalima. Vjerovao je da svakom poštenom čovjeku tada jedino mjesto može biti u opoziciji. Njegovo opredjeljenje za opo-ziciju dovelo je ovoj političkoj grupaciji i veliki broj Jevreja.

Iako je ranije bio građanski političar, u sudbonosnim istorijskim trenucima povezuje se sa ljudima iz naprednog radničkog pokreta. Od tada on stupa u vezu sa raznim predstavnicima revolucionarnih pokreta i ove izdašno pomaže moralno i materijalno. Godine 1941. izbjegao je u Split, a odatle otišao u partizane. Poginuo je kao borac za vrijeme desanta na Drvar.